

ПЕРЕКАЗУВАННЯ ІНФОРМАЦІЇ

Переказування властивої інформації відповідним особам може значно спричинитися до захисту прав людини і запобігання їх порушень. Однак, навіть в сучасному технічно оснащеному глобальному суспільстві це може виявитися правдивим викликом. Тактики, описані в цьому розділі показують новаторські методи ділитися важливою інформацією з особами і групами, які можуть запобігти порушенню прав людини, а також переказувати інформацію безпосередньо тим, хто знаходиться в небезпеці. Деякі з тактик використовують нові технології, тоді як інші базуються на міжлюдських контактах. А всі вони ілюструють відому приказку: знання – це сила.

Контактна Мережа Проти Насильства: створення мережі телефонного мобільного зв'язку для зупинення насильства.

З огляду на складний характер конфлікту в Північній Ірландії, налагодження співпраці між політичними фракціями католиків і протестантів здавалося майже неможливим. Однак, по обох боках були люди, які хотіли запобігти актам насильства. Тактика, що описується, поєднує знайдення в кожній громадськості керманічів, які хочуть зупинити агресію і переказ їм необхідної для цього інформації.

Організація *Interaction Belfast* (раніше відома як *Springfield Inter-Community Development Project*) створила мережу телефонного мобільного зв'язку, щоби запобігти актам насильства у традиційно неспокійних районах Белфаста. Волонтери, які були членами католицької і протестантської громадськості отримали мобільні телефони. Це дало їм змогу переказувати собі інформацію про збори, що відбуваються в так званих “місцях стику” і можуть переродитися у насильницькі сутички, або відомості про розповсюдження небезпечних пліток.

„Місце стику” – це територія, де райони, в яких проживають католики (що належать до фракції республіканців, званих націоналістами) і протестанти (що належать до фракції роялістів, званих уніоністами) прилягають до себе. Ці райони, зазвичай відділені від себе муром, належать до найбільш небезпечних в усій Північній Ірландії. Слухи про те, що відбувається на іншому боці муру можуть привести до вибуху насильства і його розповсюдження.

Учасники мережі зустрічаються раз в тиждень, тримають між собою постійний телефонний зв'язок. Якщо в ключових околицях мають відбутися події, такі як спортивні змагання або марші протестантів вулицями, де живуть католики, що можуть призвести до актів насильства, моніторингові заходи плануються наперед. Волонтери стверджують, що їхні дії є дуже ефективними у випадках “рекреаційного насильства”, яке здійснюють молоді люди, шукаючи розваг або реагуючи на почуті плітки. Однак, небагато можна зробити у випадках насильства з боку організованих груп, а також парамілітарних угруповань.

Якщо волонтери є свідками згромадження великих груп людей поблизу “місця стику”, або визнають про загрозу насильства, дзвонять своїм співпрацівникам на другому боці стіни і обидві сторони пробують заспокоїти зібраних людей, поки вони не стали агресивними.

Від початку програми, мобільний зв'язок дозволив запобігати насильству і вдосконалив обмін інформації між двома сторонами щодо ризику його проявлення. Щотижневі зустрічі волонтерів спричинилися також до створення постійної групи діячів – учасників діалогу між ворогуючими громадськостями. По мірі розвитку цих стосунків, мережа прийняла заходи щодо вирішення інших проблем, що турбують обидві громадськості, таких як довгострокове відновлення території. Розповсюдження мобільних телефонів у широкому масштабі зробило реакцію на потенційні і фактичні порушення досконалішою ніж коли-небудь раніше. У Північній Ірландії телефони дали можливість контактуватися навіть у ситуації, коли обидві сторони не об'єднувало нічого більшого, крім бажання покінчити з насильством.

Часто, коли діти збираються в “місцях стику”, починають поширюватися чутки, що вони щось планують, що само по собі провокує людей по другій стороні також зібратися... Але якщо ти можеш подзвонити до людей по другій стороні і встановити чи щось відбувається чи ні, то потім можеш це переказати своїм й втихомирити плітки.

До створення контактної мережі, діти з нашої сторони постійно до нас приходили і говорили “вони роблять те” чи “вони роблять се” й ми не мали змоги цьому заперечити. Тепер маємо спосіб, щоби собі з цим порадити.

— Член **Springfield Inter-Community Development Project Phone Network**,

тепер Interaction Belfast, Північна Ірландія

Чесні вибори завдяки мобільним телефонам: Запобігання виборчим фальшуванням завдяки телефонному переказу результатів.

Мобільні телефони можуть бути корисними в ситуаціях, коли рахується час. Наприклад, підчас виборів і безпосередньо після їх закінчення, контроль виборчих бюлетенів і протоколів з результатами голосування має основне значення. В Кенії, мобільна телефонія була використана для забезпечення чесних і справедливих виборів – захищаючи право громадян на участь у виконанні влади в своїй країні, - шляхом переказу результатів виборів настільки швидко, щоби вони не стали об'єктом маніпуляцій.

Підчас президентських виборів в Кенії у 2002 р., незалежні моніторингові групи використали мобільні телефони бажаючи негайно переказати результати з кожного виборчого пункту з метою забезпечення чесних виборів

На попередніх виборах, до моменту проголошення для загального відома будь-яких даних щодо результатів, бюлетені мали бути фізично передані до пунктів, де підлягали перерахуванню ще раз. Хоча спостерігачі контролювали цей процес, затримка відкривала поле для зловживань, або принаймні породжувала підозри їх здійснення. Безпосередній контакт завдяки мобільним телефонам (в багатьох кенійських виборчих пунктах нема стаціонарних телефонних ліній) дав можливість запобігти маніпуляціям дійсними результатами.

Вибори моніторували дві групи, які отримали уповноваження від Виборчої Комісії - *Institute for Education in Democracy* (IED) і *Kenya Domestic Observer Programme* (K-DOP). Волонтери IED були розміщені в 178 із 210 виборчих округів в Кенії. Волонтери користувалися власними телефонами; на покриття витрат вони отримали суму у розмірі 2000 кенійських шилінгів (близько 26 доларів США). Відразу після підрахунку голосів вони зв'язалися з центральним бюро IED щоби переказати результати; подані цифри були розміщені в Інтернеті. Волонтери також по телефону передали інформацію про випадки насильства і порушень регламенту. Результати оголошені IED були доступні ще до оголошення офіційних результатів кенійською виборчою комісією, передусім, через значно складнішу процедуру подання нею результатів до загального відома.

K-DOP також використала у роботі волонтерів, однак їм не повертали коштів витрат за участь в заходах. Службовці кенійської виборчої комісії також передавали результати по телефону, використовуючи урядовий сателітний зв'язок, а там де не було стаціонарного зв'язку - використовували власні мобільні телефони.

Швидке і незалежне звітування кількох контактних мереж забезпечило прозорість виборів. Це допомогло запобігти проявам насильства з боку тих хто програв, яким могли викликати підозру фальшування. Швидка система звітування змусила як головних кандидатів, так й їх прихильників, схвалити результати як вірні.

Мобільні телефони все частіше вживаються для забезпечення чесності виборів, захисту основного права людини на висловлювання своєї волі на вільних і чесних виборах. Однак, навіть швидкий зв'язок не в стані переламати бюрократію. Один із спостерігачів у Кенії замітив, що навіть коли службовці вживали своїх мобільних телефонів, щоби інформувати про такі проблеми, як відсутність прізвищ окремих виборців у списках, деякі з осіб, які не фігурували у списках, і так відправлялися без можливості голосування в зв'язку зі складними процедурами вирішення цих проблем.

Мобільні телефони останнім часом вживалися також на виборах, які відбувалися в інших місцях світу. Підчас виборів в Перу у 2000р., безпартійні спостерігачі з перуанської організації *Transparencia* передавали по телефону в центральне бюро аналізу інформацію про відвідуваність, оцінку якості процесу голосування і підрахунку голосів з вибраних виборчих пунктів по цілій країні. Деякі із звітів були з віддалених районів Анд і басейну Амазонки. Аналіз даних, які передала *Transparencia*, викликав тиск місцевої влади і міжнародної громадської думки на Alberta Fujimori, щоби він схвалив рішення щодо проведення другого туру виборів.

Як можна використати мобільну телефонію і інші технології для покращання роботи та діяльності по захисту прав людини?

Власний досвід вчить, як допомогти іншим: Залучення колишніх жертв порушень прав людини на захист осіб, які є черговою потенційною ціллю переслідувачів.

Особи, які були жертвами порушень прав людини, володіють винятковим знанням про форми цих порушень і мають, єдину в своєму роді, здібність їх розпізнавати. Ці знання можуть бути використані для захисту інших людей від такої долі. Організація *Maiti Nepal* об'єднує жінок, які були жертвами торгівлі людьми, і ставить собі ціллю захист інших жінок і дівчат.

Maiti Nepal працює в справі припинення торгівлі жінками, яка має місце на індійсько-непальському кордоні, налагоджуючи контакт з особами, які є під її загрозою. Діячки *Maiti Nepal* в стані розпізнати інші особи, які є в небезпеці, оскільки багато з них в минулому були жертвами цього мерзотного зайняття.

Наростаючий попит на жінок у публічних будинках в Індії викликає ріст масштабу, в якому в Непалі ведеться торгівля жінками. Одним із способів боротьби з тим явищем є затримання торговців до моменту їх перетину кордону, однак прикордонники часто не в змозі розпізнати потенційних жертв або прикидаються, що їх не помічають.

Maiti Nepal тісно співпрацює з прикордонниками на 11 пунктах перетину вздовж кордону з Непалом, де підозрілі особи піддаються конфронтації. Затримують кожен автомобіль і кожну рикшу. Якщо серед подорожуючих мужчин є жінка, прикордонники допитують мужчин, тоді як група *Maiti Nepal* розмовляє з жінкою. Задаються питання про мету подорожі до Індії і як довго жінка знайома з мужчиною, з яким подорожує. Одночасно, спостерігають за поведінкою жінки, її вбранням і макіяжем. Підчас розмови передається також інформація про торгівлю і експлуатацію жінок в Індії.

Якщо у відповідях подорожуючих виявляються розбіжності, потенційні торговці затримуються поліцією, а жінок забирають у безпечні місця, які утримує *Maiti Nepal* поблизу кордону. Жінки, крім харчування, мають можливість отримати консультації, у разі потреби пройти медичний огляд та отримати транспорт додому. Якщо рідні не хочуть прийняти жінку назад або виявиться, що вони брали участь у її перекиді, і вона не має можливості повернення додому, *Maiti Nepal* забезпечує їй професіональне навчання і консультації щодо пошуку роботи.

Сотні потенційних жертв були врятовані завдяки цій практиці, а проти торговців розпочаті розслідування. Це викликало тиск на місцеві влади щодо прийняття заходів проти злочинців.

В ситуаціях, пов'язаних з торгівлею людьми, домашнім насильством, сексуальним використанням дітей або вимушеною проституцією, особи ззовні можуть не розпізнати що доходить до порушення так легко, як особи, які самі були жертвами цих дій. Потенційні жертви також є в стані більше відкритися перед особою, яка знає з особистого досвіду, через що вони проходять. Тому, участь жертв порушень має основне значення для впровадження описаної тактики. Коли такі особи хочуть запобігти подальшим порушенням, їх виняткове знання про обставини, при яких відбуваються окремі події, має неоцінену вартість. Значення для тактики має також вдала співпраця *Maiti Nepal* з прикордонниками і запевнення, що жінки не мусять повертатися до сімей, які брали участь у їх продажі.

Захист прав людини під тиском часу: Інформування потенційних жертв про належні їм права і період часу, протягом якого мусять ними скористатися.

Часами самі юридичні приписи створюють широке поле для діяльності осіб, які хочуть захистити свої права. *Centre for Equality Rights in Accommodation* (CERA) в Онтаріо (Канада) використовує тактику швидкого реагування інформуючи людей про їх права і терміни, протягом яких вони можуть прийняти відповідні дії.

CERA налагоджує зв'язок з мешканцями, яким загрожує виселення і надає інформацію, як його уникнути. Канадське законодавство передбачає п'ятиденний термін для подання мешканцем протесту на виселення, а багато осіб немає відповідних знань і коштів, щоби завдяки достатньо швидкій реакції запобігти виселенню.

В 1998р. видано нові приписи, які дозволяли орендарям піднімати плату за квартиру до ринкової вартості при здачі квартири новому мешканцю. Це стало очевидним заохоченням до виселення дотеперішніх мешканців, особливо в районах, де було не багато вільних квартир. Кожного року перед загрозою виселення в Онтаріо стає близько 60 000 осіб.

CERA звернулася до трибуналу, який займається справами наймання квартир в Онтаріо, про надання списків мешканців, яким загрожує виселення. Списки передаються за умовою, що особисті права мешканців не будуть порушені. CERA надсилає інформаційний пакет кожному з мешканців, по відношенню до якого орендар видав наказ про виселення. Волонтери зв'язуються по телефону з мешканцями, щоби поінформувати їх про належні їм права поки не пройшов п'ятиденний період. Підчас розмови волонтери інформують мешканців, що орендар виступив з наказом про їх виселення, вирішують можливі способи дій і дають контактні дані відповідних у справі установ. Запитують також про обставини, які привели до виселення, що є цінним джерелом щодо причин відсутності стабільності на квартирному ринку, якій CERA і інші організації намагаються протидіяти.

CERA кожного року проникає з допомогою до близько 25 000 осіб. Від початку програми кількість здійснених виселень по відношенню до людей, з якими були проведені телефонні розмови, зменшилась на понад 20 відсотків. Однак від березня 2005р. CERA не в стані продовжувати програму запобігання виселенням, в зв'язку з рішенням Комісії з питань Охорони Особистих Прав щодо заборони надання даних, пов'язаних з виселенням. На даний момент ведеться касаційний процес за заявою CERA. Хоча житлові закони Онтаріо всім забезпечують право внесення заперечення на виселення, не всі мешканці володіють необхідним знанням для свого захисту в передбаченому законом терміні. Тактика, яку стосує CERA допомагає переказати їм необхідну інформацію для використання своїх прав вчасно. CERA мусила для цієї мети отримати список осіб, яким загрожує виселення, у інших справах проблемою може бути відсутність такої інформації. Додатково, не всі мешканці мають телефони, і не кожен хоче або в стані боротися за свої права.

Чи у даній ситуації необхідна швидка реакція? Якщо так, якого типу контактна мережа була би придатна?

Знання для громадськостей, які знаходяться під загрозою: Використання технік неформального навчання для забезпечення громадськостям, які є під загрозою, вмінь, необхідних для виживання підчас економічних перемін.

В дев'яності роки в Монголії, аналогічно як в багатьох інших країнах в період перемін, перехід від керованої державою планової економіки до ринкової економіки викликав загрозу виключення жінок (а за тим, й дітей) і піддання їх бідності, голоду і порушенню їх прав. Проект „Жінки Гобі” поставив собі за мету надати жінкам з далеких сільських районів Монголії знання, які дадуть їм змогу знайти себе в новоствореній економічній системі.

Монгольський уряд використав інструменти неформального навчання, такі як радіо, друковані видання, об'єднані з періодичними приїздами вчителів, щоби переказати знання, необхідні для виживання в умовах ринкової економіки неосвіченим і підданим на порушення прав жінкам з району Гобі.

Розпад Радянського Союзу в 1991р. поклав кінець керованій центрально економіці Монголії. Особи, які все життя працювали в колгоспах, стали відповідальними за власні стада та знайдення покупців на свої продукти і послуги. Багато із них не мали ані необхідного знання, ані коштів, щоби це здійснити. Жінки з пустині Гобі, території вкрай суворого клімату і зі слабо розвинутою системою комунікації і транспорту, які все життя кочували, були в особливо важкому становищі. Жінкам, які не мали відповідних знань в області комерції, та їх дітям загрожувала бідність, недоїдання і, потенційно – насильство.

Проект „Жінки Гобі” був розроблений урядом за участю колективу жінок, які проживають в цьому регіоні. Колектив вирішив, що пріоритетну цільову групу становлять матері, які самі виховують троє і більше дітей і що найкращим способом до них дійти будуть радіопрограми, поєднані з іншими методами неформального навчання. (Визначення „неформальне навчання” відноситься до програми навчання, яка не є обов'язковою і відбувається поза школою).

Радіопрограми передавали інформацію про рукоділля (таке як виробництво вовни, виправка верблюжого руна, продукція фільцу, сідел і традиційних вбрань) і комерційні вміння (такі як планування продажу чи ведення переговорів щодо ціни). Програми виходили два рази на тиждень у вечірній час, коли більшість жінок слухала радіо. Для осіб, які не мали змоги прослухати програму, в місцевих навчальних осередках були доступні касети з записом цих програм. Були розроблені матеріали супутні радіопрограмам, підчас періодичних приїздів вчителі перевіряли досягнення у навчанні, також була можливість отримати додаткову наукову допомогу.

Підхід з використанням неформальних методів навчання, виявився ефективним в мобілізації жінок до взяття відповідальності за своє майбутнє. Вони організували місцеві ярмарки, ініціювали спільні заходи окремих громадськостей і заохочували до поширення проекту так, щоби він охопив також їх чоловіків і дітей.

В описаній справі, тактика вивчення і вдосконалення вмінь була використана, щоби забезпечити реалізацію економічних прав. Але подібні програми неформального навчання, які скеровані до осіб, що проживають у віддалених районах, застосовувались також і щодо інших проблем. Основне значення має факт, що при створенні програми дій і виборі засобів переказу, колектив проекту „Жінки Гобі” взяв до уваги спосіб життя і культурні умови, пов'язані з жінками, до яких старалися дійти.

Як програми неформального навчання можуть бути використані для зміцнення прав людини у даній громадськості?

Знання і вміння, необхідні для користування своїми правами: Переказування інформації, як використати приписи для приведення у виконання своїх прав.

Конституційні гарантії деяких прав часто не забезпечують їх реального захисту і реалізації. Організація *Матері Солдат* із Санкт-Петербурга розповсюджує знання про можливість реалізації конституційного права на відмову від служби в армії або відмову солдат від повернення до частин, де до них жорстоко ставились.

Матері Солдат інформують російських новобранців, солдат і членів їх сімей про належні їм права так, щоби вони могли ефективно їх реалізувати.

В Росії всі молоді чоловіки підлягають обов'язковому проходженню служби в армії. Незважаючи, що закон з 1993р. в окремих випадках виключає цей обов'язок (напр., коли новобранець навчається або його батьки є на пенсії чи хворіють), призовна комісія постійно порушує право. *Матері Солдат* задокументували випадки, коли молоді люди, маючи проблеми зі здоров'ям (в т.ч. психологічним), що дає підставу до звільнення від проходження військової служби, були змушені її відбутися. Призовні комісії організували затримання, здійснені за участю поліції на вулицях, в школах і інтернатах, навіть у приватних помешканнях. В частинах призовники піддаються жорстокому ставленню, живуть в принижуючих умовах, їх б'ють і катують.

На курсах прав людини під назвою "Захистимо наших синів", які проводять *Матері Солдат*, учасники вчать як використати приписи, що захищають їх права. Натиск робиться на усвідомлення учасникам, що право може їх захищати, а також на вартості взаємної підтримки і вмінні переламати страх.

Навчальні семінари відбуваються раз на тиждень і тривають три години. Вони містять детальні рекомендації, як підготувати заяву до органів влади, тренінги і дискусії про законодавство і права людини. Щорічно видається спеціальний довідник.

Більшість осіб в стані отримати від громадських лікарів довідки, які можуть бути пред'явлені військовим лікарям. *Матері Солдат* за участю десяти російських і іноземних волонтерів, утримують за допомогою анкет контакт з учасниками навчань, а також зберігають документацію кожної особи і дані з кожного округу. Учасники, яким вдалося отримати звільнення від проходження військової служби, проводять навчання для чергових груп. Протягом понад 12 років в навчальних семінарах взяло участь близько 120 000 осіб, з них 90 000 реалізували своє право на відмову від проходження військової служби. Близько 5 000 осіб, які були катовані під час проходження служби, були звільнені від повернення до своїх частин.

Оскільки теоретично, в Росії існують засоби конституційного захисту, доступні молодим чоловікам, які бояться порушень їх прав в зв'язку із призовом, вони не використовуються з огляду на відсутність інформації і побоювання, виникаючого із відсутності традиції користування з такого типу інструментів в Росії. *Матері Солдат* забезпечують інформацію про відповідні права, вчать як подавати офіційні заяви та забезпечують орієнтування в юридичній системі.

Боротьба з корупцією завдяки прозорості: Стеження за роботою органів влади в Інтернеті методом боротьби з корупцією.

В Південній Кореї місцеві органи влади Сеулу хочуть схилити своїх урядовців до більшої чесності, забезпечуючи доступність важливої інформації кожному, хто має доступ до Інтернету.

Органи влади в Сеулі створили інтернетну базу даних, яка має посилити прозорість діяльності. Система *Online Procedures Enhancement for Civil Applications* (OPEN) дає змогу мешканцям міста контролювати деталі просування у справах по реалізації містом 70 загальних завдань, які були визнані за найбільш ризикованими щодо корупції, а саме, з питань будівництва і житла, регулювання в області охорони середовища і просторового планування .

До створення OPEN, особи, які клопотали про окремі дозволи, не мали можливості слідкувати за просуванням у своїх справах. Цей процес був зовсім непрозорий, що давало урядовцям можливість домагатися хабара за прийняття справи до розгляду.

Тепер, коли урядовець отримує заяву або додаткову документацію по справі, зобов'язаний заповнити стандартизований формуляр. Інший службовець вводить інформацію з формуляра в інтернетну базу даних. Через базу заявники можуть отримати інформацію про те, хто веде справу, коли можна сподіватися рішення, які причини ймовірної затримки та – у випадку негативного рішення – причини відмови.

Впровадження OPEN було пов'язане з іншими ініціативами, скерованими на боротьбу з корупцією. Вони охоплюють введення суворих покарань урядовців, які вимагають або отримують хабарі, створення спеціальної картки, яка служить для інформування органів влади про випадки корупції, телефонну лінію, по якій можна донести про випадки корупції, а також систему частих ротаций на урядових посадах в окремих департаментах, яка запобігає прихильності.

Інтернет-сторінка OPEN реєструє близько 2 500 відвідувань щоденно. Інтернетний зондаж, проведений місцевою владою Сеула виявив, що 78,7% мешканців вважає, що OPEN ефективно сприяє обмеженню корупції влади. Останнім часом, уряд представив також інформацію щодо роботи 35 міських комітетів. Це означає, що громадяни мають можливість через систему OPEN моніторувати методи управління комітетами.

OPEN служить запобіганню випадкам корупції в індивідуальних справах, пов'язаних з загальними завданнями міста, але є також формою діяльності у ширшому масштабі, оскільки спрямована на стримування здійснюваних порушень. Важливим фактором успіху системи була активна участь і поточна підтримка уряду бурмістра. Без підтримки урядовців високої ранги, що займають публічні посади, таку систему як OPEN було би важко впровадити. Успіх цієї антикорупційної тактики додатково укріплюється популярністю Інтернету в Кореї.